

Περιπλανήσεις σέ δρόμους ποιμαντικῆς διακονίας

Τί σημαίνει ἡ Κυριακή;

Ἡ Κυριακή ἄλλοτε καί τώρα

Σέ πρόσφατη συνάντησή μας μέ φίλο κληρικό ἀναπολούσαμε τή χαρά μέ τήν ὁποία ἔφηβοι ξυπνούσαμε πρωί τήν Κυριακή γιά νά πᾶμε ἀπό τόν Ὁρθρο στή Θ. Λειτουργία. Στους δρόμους δέν ἦσαν τόσο πολλοί νέοι πού κυκλοφοροῦσαν μέ προορισμό τήν Ἐκκλησία. Κάποιοι ξενύχτηδες ἐπέστρεφαν στά σπίτια τους γιά νά ξαποστάσουν μετά ἀπό «όλονυχτία» σέ νεανικά πάρτι. Καί λέγαμε πόσο τυχεροί εἴμασταν πού μπορούσαμε ἐκείνη τήν ἐποχή νά ζοῦμε τή λαχτάρα τῆς συμμετοχῆς στή Θ. Εὐχαριστία κατὰ τή σύναξη τῆς Κυριακῆς. Ζούσαμε τήν Κυριακή ἀργία μέ ἀποχή ἀπό τίς δουλειές τῆς ἐβδομάδας, μελέτη, ψώνια κ.λπ., σχολάζοντες ὅμως σέ κατηχητικά, ὁμάδες, ἐπισκέψεις σέ ἰδρύματα, νοσοκομεῖα, γιά νά δοῦμε ἀρρώστους ἢ νά ψυχαγωγήσουμε μικρότερους ἢ μεγαλύτερους στήν ἡλικία ἀπό ἐμᾶς.

Σήμερα πῶς βιώνουμε ἄραγε αὐτήν τήν Κυριακή ἡμέρα, τήν ἡμέρα τοῦ Κυρίου; Καί δέν ἐννοῶ μόνον ἐμᾶς, τοὺς τότε ἐφήβους καί σήμερα ὄριμους τήν ἡλικία ἀνθρώπου. Ὁ κόσμος γενικά, οἱ γύρω μας, οἱ χριστιανοί καί οἱ μὴ χριστιανοί, τώρα πού ζοῦμε σέ μία πολυπολιτισμική κοινωνία. Ὁ γείτονάς μας, ὁ βαπτισμένος ὀρθόδοξος, πού παραξενεύεται κιόλας πού μᾶς βλέπει νά σηκωνόμαστε πρωί τήν Κυριακή, καί κάθε Κυριακή, νά ξεσηκωνόμαστε καί ἐνδεχομένως νά τὸν ξυπνᾶμε φεύγοντας μέ τὸ αὐτοκίνητο.

Εἶναι καί τόσες δουλειές πού ἔχουν μείνει πίσω καί πρέπει νά γίνουν. Πρῶτα νά ξεκουραστεῖς, νά μὴν ἔχεις σὰν τίς ἄλλες ἡμέρες νά ξυπνᾶς μέ τὸ ξυπνητήρι. Νά πλύνεις τὸ αὐτοκίνητο, νά φτιάξεις τὸν κῆπο, νά τακτοποιήσεις χίλια δύο πού δέν ἔχεις ἄλλη ὥρα χρόνο.

Τοῦ Ἀλεξάνδρου Μ. Σταυροπούλου,
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Πάντα ὑπάρχει κάτι πού μπορείς νά τὸ βολέψεις τήν Κυριακή γιά νά μὴ τό ἔχεις τήν ὑπόλοιπη ἐβδομάδα.

Καί ἡ ἀρχαία ἐντολή «Σάββατα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου» μετατράπηκε σέ «Σάββατα Κυρίῳ τῷ Ἐαυτῷ σου». Ὁ Θεὸς πῆρε πόδι ἀπὸ τὴν πόλη. Δέν τοῦ ἀναγνωρίζουμε τὴ θέση του καί κατὰ συνέπεια ταυτόχρονα δέν ἀναγνωρίζουμε καί τὴ θέση τοῦ ἀδελφοῦ.

Μήπως ὅμως καί ὅταν συναντόμεθα στὶς εὐχαριστιακές μας συνάξεις πράγματι συναντόμεθα; Εἶναι σύναξη ἢ μήπως εἶναι κι αὐτὸ μία ἀτομικὴ ὑπόθεση; Στὶς ἐνορίες, πολλές φορές, τίς περισσότερες, βρισκόμαστε ἄγνωστοι μεταξὺ ἀγνώστων πού δέν γνωρίζουμε τίποτε ὁ ἓνας γιά τὸν ἄλλο κι ὁ παπᾶς δέν μᾶς γνωρίζει οὔτε κᾶν κατ' ὄνομα. Γι' αὐτὸ κι ὅταν κοινωνᾶμε ρωτᾶει τ' ὄνομα, ὄχι γιά νά μᾶς γνωρίσει ἀλλὰ γιά ἔλεγχο, μήπως κοινωνήσουμε ὄντας ἀβάπτιστοι. Ἡ Θ. Κοινωνία, κι αὐτή, πολλές φορές ἀποτελεῖ φάρμακο γιά ἰδίαν χρῆσιν καί ὄχι συνεύρεση ἐπὶ τὸ αὐτό, στήν κοινὴ Τράπεζα, ἀλλ' ἐπὶ τὸν ἑαυτό. Ἄν ἔτσι, λοιπόν, ἔχουν γίνει οἱ Κυριακές γιά τοὺς περισσότερους ἀπὸ ἐμᾶς, πῶς ν' ἀποτελέσουν μία πρόκληση καί πρόσκληση γιά τοὺς ἄλλους νά ζήσουν τὸ κάτι ἄλλο πού δέν τὸ ζοῦμε οὔτε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι; Τὸ ἐρώτημα παραμένει συχνὰ ἀναπάντητο εἴτε μᾶς ἀγαποῦν εἴτε ὄχι αὐτοὶ πού θέλουν πάντα νά ρωτᾶνε «τί σημαίνει ἡ Κυριακή».

Ἀλλαγὴ νοήματος

Διερωτηθήκαμε, λοιπόν, τί μπορεί νά σημαίνει ἡ Κυριακή; Στὴν ἀντίληψη τῶν περισσότερων εἶναι συνδυασμένη μέ τὸ δικαίωμα τῆς ἀνάπαυσης μετὰ ἀπὸ μία ἐβδομάδα ἐργασίας. Γιά πολλοὺς ἢ ἀνάπαυση ἐπεκτείνεται

νεται σέ διήμερο μέ τò ἐλεύθερο σαββατοκύριακο. Εἶναι μία διακοπή μέ ἀποχή ἀπό τή δουλειά. Ἐγγράφεται στήν ἔννοια τοῦ ἐλεύθερου χρόνου καί τῶν διακοπῶν. Μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι ὑπάρχει μία ἐμπορευματοποίηση τῆς Κυριακῆς γιά προώθηση τῆς ἰδέας τῶν διακοπῶν. Στό πνεῦμα αὐτό ἔπεται ἡ ὀργάνωση ἐκδρομῶν, μικρῶν ταξιδιῶν, οἱ ποικίλες προσφορές ταξιδιωτικῶν γραφείων, ἡ ἀγορά εἰδικῶν αὐτοκινήτων πρὸς μίμηση τῶν ἀρχαίων νομαδικῶν καραβανιῶν. Ἔτσι προωθείται καί ὁ τουρισμός καί ἡ κατανάλωση καί ἀνθεῖ μία ὀλόκληρη παραβιομηχανία.

Γι' ἄλλους πάλι προέχει ἡ ἰδέα νά ἐκμεταλλευτοῦν τò κενὸ ἐργασίας καί νά τὸ γεμίσουν μέ ὅ,τιδήποτε ἄλλο. Γι' αὐτό, βλέπετε, ἡ ξεκούραση γίνεται μέ ἀλλαγὴ τῆς ἀπασχόλησης. Τῇ Δευτέρα ὅμως μέ τὴν ἐπιστροφή ἀντικρῶζουμε πρόσωπα κουρασμένα, ἐξαντλημένα χωρὶς κέφι ν' ἀρχίσουν τὴ δουλειὰ τῆς ἐβδομάδος. Καί στὶς δύο περιπτώσεις ἀποφεύγουμε τὴν καθημερινότητα καί φεύγουμε στὸ διαφορετικὸ.

Προσοχὴ στὴ σύγχυση

Ἐδῶ προφανῶς ὑπάρχει μία μεγάλη σύγχυση. Ὁ ἄνθρωπος δημιουργεῖ ἓνα ἄλλοθι. Δέν ἔχει σημασία ἂν ζεῖ ἐδῶ καί τώρα. Τὸ ἐδῶ καί τὸ τώρα του τὸ μεταθέτει γιά μετὰ. Δουλεύω ὅσο δουλεύω στήν ἐβδομάδα ἀλλὰ τὴν Κυριακὴ θὰ τὸ διασκεδάσω. Τὸ τώρα ὑποτιμᾶται γιά τὸ μετὰ. Καί τὸ μετὰ ὅταν βιώνεται βρίσκειται στήν ἀναμονὴ τοῦ ἄλλου, τῶν ἄλλων μετὰ. Ζοῦμε λοιπὸν τὴν καθημερινότητά μας ἐκτὸς τόπου καί χρόνου. Σὰν νὰ μὴν ὑπάρχει. Ἐνῶ πρέπον θὰ ἦταν νὰ ζοῦμε καί τὶς δύο καταστάσεις στὰ μέτρα τους, γι' αὐτὸ ποῦ εἶναι. Καί τὸ καθημερινὸ καί τὸ ἑορταστικὸ. Ζῆσε τὴν κάθε στιγμὴ γιά ἐκεῖνο ποῦ ἔχει νὰ σοῦ δώσει. *Care diem*. Ἀλλὰ τὴν κάθε στιγμὴ ὄχι μεμονωμένα καί αὐτόνομα. Πάντοτε μέ ἀναφορά. Τὸ τώρα στὸ μετὰ, τὸ μετὰ στὸ τώρα. Ἔστω καί στήν κοσμικὴ του σημασία. Πολὺ περισσότερο ὅταν τὸ μετὰ ἀναφέρεται σ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸ (τῶ καιρῶ ἐκείνω) καί σ' αὐτὸ ποῦ ἔρχεται (στὰ μελλούμενα).

(συνέχεια στὴ σελ. 22)

ριπτό, διότι διατηρεί μία ζωηρότητα στην ροή του λόγου και κρατά το ενδιαφέρον. Ἄλλὰ ἐδῶ μιλῶ γιὰ κάτι σπουδαιότερο καὶ φυσικὰ δυσκολώτερο.

Ὁ μονόλογος μετατρέπεται σὲ διάλογο μέσα ἀπὸ μιὰ ἐσωτερικὴ διαδικασία στὴν ψυχὴ τοῦ κήρυκα. Προϋπόθεση γι' αὐτὸ εἶναι νὰ προετοιμάσῃ ὁ κήρυκας τὸν ἑαυτό του (καὶ ἐν ὄψει τοῦ συγκεκριμένου κηρύγματος ἀλλὰ καὶ διαρκῶς μὲ τὴ ζωὴ του), ἔτσι ὥστε νὰ συμπεριλάβῃ στὸ νοῦ του καὶ στὴν καρδιά του τὰ πιθανὰ ἐρωτήματα τῶν πιστῶν. Αὐτὸ δὲν εἶναι τόσο ἓνα διανοητικὸ ἐπίτευγμα, ἀλλὰ ὑπαρξιακὸ καὶ πνευματικὸ. Ἐνδέχεται ὁ καλλιεργημένος διανοητικὰ κήρυκας νὰ τὸ ἐπιτυχάνῃ εὐκολώτερα, ἀλλὰ τότε δὲν πείθει, διότι εἶναι προϊόν γραφείου.

Λέγοντας τοῦτο ἀναφέρομαι στὴν ικανότητα τοῦ κληρικοῦ νὰ ἀνοίγῃ μυστικὰ τὴν καρδιά του μὲ τέτοιο τρόπο, ὥστε νὰ χωρέσῃ ἐκεῖ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ ἐρωτήματά τους. Ἄφοῦ ὁ πιστὸς εἶναι σῶμα μας καὶ ἐμεῖς φωνὴ του, οἱ ἀγωνίες του καὶ οἱ ἀπορίες του μᾶς ἀφοροῦν καὶ μᾶς συνεχουν, μᾶς διακατέχουν καὶ μᾶς πονοῦν. Κάθε μέλος τῆς Ἐκκλησίας (ὅσο ἀσήμαντο ἢ περιθωριακὸ καὶ ἂν φαί-

νεται) δικαιούται μιὰ θέση στὸν λόγο μας, ὑπὸ τὴν ἔννοια ὅτι ἀδειάζουμε ἀπὸ τὶς βεβιασμένες κρίσεις καὶ ἀποφάνσεις μας, ἀπὸ τὴν αὐταρέσκεια καὶ αὐτάρκειά μας. Πρόκειται γιὰ μιὰ πράξη «κενώσεως» κατὰ τὸ πρότυπο τοῦ Θεανθρώπου, ὁ Ὅποιος ἄλλωστε ἀποτελεῖ καὶ τὸν Ἀρχιποίμενα.

Στὸ βαθμὸ πού θὰ ἐπιτύχουμε νὰ κάνουμε τὰ ἐρωτήματα τοῦ κόσμου καὶ δικὰ μας, τὸ κήρυγμά μας θὰ εἶναι ὄντως διάλογος, καὶ μάλιστα πειστικός, παρὰ τὴ μορφή τοῦ μονόλογου πού θὰ ἔχῃ. Στὴν πραγματικότητα πρόκειται γιὰ ἄσκηση ἀγάπης καὶ ἐλευθερίας ἀπὸ προκατασκευασμένα σχήματα ἀπαντήσεων. Διότι τελικὰ ἴσως πολλὰ ἐρωτήματα τῶν ἀνθρώπων νὰ εἶναι καὶ δικὰ μας καὶ νὰ μὴν τὸ γνωρίζουμε, ἀφοῦ ἐνδέχεται κάποτε νὰ σπεύσαμε νὰ κλείσουμε βιαστικὰ τὰ θέματα μὴ ἀντέχοντας τὴν ἀβεβαιότητα. Ἴσως νὰ μὴν ἔχουμε τὶς ἀπαντήσεις, ὅπως νομίσαμε, ἴσως νὰ τὶς ἔχουμε μόνο «ἀδειες», δηλαδὴ ἐγκεφαλικές. Στὴν περίπτωση αὐτὴ οἱ ἀπορίες τῶν ἀνθρώπων, ὅσο ἀκραιῆς καὶ ἂν εἶναι, γίνονται ἀφορμὴ γιὰ δική μας ὠρίμανση πνευματικὴ καὶ γιὰ γνήσια συμπόρευση μαζί τους.

(συνέχεια τοῦ ἀρθροῦ «Τί σημαίνει ἡ Κυριακή;» ἀπὸ τὴ σελ. 20)

Ἡ Κυριακή, ἔτσι ὅπως ἡ χριστιανικὴ παράδοση τὴν διαμόρφωσε καὶ τὴν καλλιέργησε, εἶναι αὐτὸς ὁ συνδυασμὸς πού δὲν χάνεις τὸ σήμερα γιὰ τὸ αὔριο, καὶ τὸ αὔριο σὲ βοηθαί νὰ συμμαζεύεις τὸ σήμερα.

Πῶς βιώνω, λοιπόν, τὴν Κυριακή μου; Σὰν λαχτάρα, νὰ βρεθῶ, ὅπου καὶ νὰ βρισκομαι, σὲ μιὰ σύναξη ἀδελφῶν μὲ τὸν Χριστὸ ἐν μέσῳ ἡμῶν γιὰ νὰ πιστοποιῶ τὴν ἀδελφότητα ἐν τῇ γενέσει της; Αὐτὸ τὸ γεγονός, ὅμως, πού φανερώνει αὐτὴ τὴ νέα πραγματικότητα, φωτίζει τὴ θολὴ πολλές φορές καθημερινότητα στὴν ὁποία ξαναμπαίνουμε μὲ τὸ πέρασ τῆς Κυριακῆς. Ἔτσι ὅμως ἡ ἐβδομάδα πού ἀρχίζει βλέπει στὸ τέλος της αὐτὸ τὸ θαυμαστὸ φῶς πού φεγγίζει καὶ κάνει δυνατὴ τὴν

ὁδευση. Ζοῦμε, λοιπόν, τὴ Λειτουργία πρὶν ἀπὸ τὴ Λειτουργία καὶ τὴ Λειτουργία μετὰ τὴν Λειτουργία. Τὰ δύο δὲν εἶναι ξέχωρα, συναπτονται καὶ ἀρθρώνονται. Τὸ κάθε κομμάτι ξέρε τὴ θέση του καὶ τὴ σημασία του, συναρμολογοῦνται καὶ ἀποτελοῦν μιὰν ἀδιάσπαστη ἐνότητα. Δὲν ζεῖς τὸ ἓνα ἀντὶ γιὰ τὸ ἄλλο. Ζεῖς τὸ ἓνα μὲ τὸ ἄλλο, μέσα στὸ ἄλλο.

Αὐτὰ εἶναι οὐσιαστικὰ σπέρματα ζωῆς, σπέρματα ἀνακαινίσεως καὶ ἀναγεννήσεως. Τὸ ζήτημα εἶναι νὰ τὰ ἐκμεταλλευτοῦμε καὶ οἱ πιστοὶ μας νὰ μποροῦν μέσα στὶς καθημερινές δυσκολίες τους νὰ ἀπενίξουν τὶς διευκολύνσεις πού τοὺς παρέχει αὐτὸς ὁ τρόπος ζωῆς, ὁ ἀναστάσιμος θὰ ἔλεγα, πού νικᾷ τὸν θάνατο πού ὅλοι μας ζοῦμε στὸν ἐφήμερο ἀγώνα μας. Ἔτσι μπορεῖ ἡ κάθε μέρα νὰ γίνεταὶ ἡμέρα Κυρίου παίρνοντας τὴν λαμπρότητα της ἀπὸ τὴν Κυριακὴ ἡμέρα.